

УДК 330.322

STATE OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT OF ECONOMIC ESSENCE OF RISK**СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ РИЗИКУ****Amelina N.K. / Амеліна Н.К.***senior lecturer department of economics*

ORCID: 0000-0003-3807-5991

*National Transport University, Kyiv, M. Omelyanovich-Pavlenka, 1, 01010**Національний транспортний університет, Київ, М. Омеляновича-Павленка, 1, 01010*

Анотація. В роботі розглянута необхідність повернення до питання дослідження інвестиційного ризику в нових економічних умовах. Проведено аналіз актуальних публікацій по досліджуваному питанню. Оцінюючи сучасний стан наукового дослідження ризиків, та проводячи визначення взаємозв'язку світової економіки та трансформації ризику спостерігається наявність дефіциту. В статті розглядаються не лише негативні наслідки, а й позитивні результати впливу ризику. Наведені порівняння наукового погляду на поняття ризик свідчать про те, що в сучасній науково-практичних джерелах зустрічаються цілком різні розуміння цього поняття і в його визначенні використовуються досить різноманітні підходи.

Ключові слова: ризик в діяльності підприємств, ризик та інвестиції, інвестиційна діяльність, оцінка ризику в діяльності.

Вступ.

На сучасному етапі економічне середовище є складним і невизначеним. Саме тому питання врахування та оцінки ризику в діяльності підприємств є надзвичайно актуальним. Негативні наслідки світової економічної кризи, які позначились різким скороченням іноземних інвестицій та зниженням світового попиту на продукцію експортно-орієнтованих галузей, вимагають зміни поглядів щодо пріоритетних напрямків державної інвестиційної та інноваційної політики.

Таким чином постала необхідність повернення до питання дослідження інвестиційного ризику в нових економічних умовах та з погляду інноваційних напрямків діяльності підприємств. Особливою причиною є аспект дослідження ризику та обґрунтованість його з точки зору підприємства, що базується на аналізі, наявності, конфіденційності та, одночасно, доступності інформації. Аналіз існуючого концепту дає можливість стверджувати, що наявність зв'язків між утворенням ризиків та різними механізмами функціонування підприємств під впливом непрогнозованих факторів політичної бифуркації, соціально-економічних розривів та організаційних чинників викликає дифузю ризиків в діяльність підприємств.

Основний текст.

Видатний класик економічної думки Дж.М.Кейнс вважав, що зусилля держави мають спрямовуватися на розширення внутрішнього ринку, а основою розвитку економіки, розвитку транспортної інфраструктури мають стати внутрішні інвестиції. При цьому перевагу є сенс віддавати міжрегіональним інвестиційним проектам, які передбачають взаємодію регіонів та підвищують стійкість до кризових явищ.

Оцінюючи сучасний стан наукового дослідження ризиків, та проводячи визначення взаємозв'язку світової економіки та трансформації ризику спостерігається наявність дефіциту теоретичних зусиль з боку спеціалістів в цій галузі знань. При наявності великої кількості наукових досліджень та достатньої кількості публікацій, вплив ризику і досі залишається не кінця вивченим і не завжди піддається оцінці та прогнозам.

Відомого економіста Й. Шумпетера виокремлює два види ризику: ризик, пов'язаний з можливим технічним провалом виробництва та ризик, пов'язаний з відсутністю комерційного успіху. Але така вузька класифікація ризиків, з одного боку обмежує масштабування негативних проявів або наслідків ризиків, з другого боку така обмеженість навпаки призводить до прогнозованості сфери походження ризиків й тим самим спрощує прорахування втрат від економічної невизначеності, тобто спрямованість на соціальну адаптивність до економічних процесів.

Зарубіжні публікації в сфері дослідження інвестиційних ризиків різноманітні та різнобічні за тематикою досліджень, підходів та оцінок ситуацій і пропонованим рішенням щодо питання уникнення або зменшення ризику в діяльності підприємств. Серед актуальних публікацій по досліджуваному питанню слід відмітити таких авторів, як Петер Бернштейн[1], що описав ризик та його еволюцію. Х. Кент Бейкер та Грег Філбек[2] розглянули широкий спектр тем, пов'язаних з ризиками: від основ управління ризиками до кількісної оцінки ризиків та майбутнього управління ризиками. Мартина Меркова та Йозеф Драбек[3] дослідили бізнес-ризик, який оцінюється щодо конкретних критеріїв оцінки ефективності інвестиційної діяльності. В дослідженнях зарубіжних вчених присутнє широке коло питань, що відносяться до вивчення питання ризику в діяльності підприємств, його впливу на результати цієї діяльності та наслідків до яких ризик призводить.

Саме наукова думка останніх років відноситься до «критичної» оцінки ризиків інвестицій. Використовуючи аналіз ризику, доступні методи та прийоми, що застосовуються в оцінці ризиків як інструменту впливу та управління інвестиціями підприємства, отримують інформацію, яка підтверджує їх рішення і дає можливість краще прийняти чи відхилити рішення відносно інвестицій[3].

В українській науковій літературі поширено та узагальнено теоретико-практичні дослідження в монографії авторського колективу В.В. Вітлінського та Г.Т. Великоіваненко «Ризикологія в економіці та підприємстві». Робота заслуговує однієї з найвищих оцінок, містить велику аналітичну базу і є кроком розвитку та перспективних можливостей реалізації наукового та практичного підходів визначення ризику інвестиційній діяльності. Автори вважають, що ризик – це економічна категорія, яка відображає особливості взаємодії зацікавлених суб'єктів відносно існуючих невизначеності та конфліктності, що передбачає можливі загрози і невикористання можливостей[4].

В останні роки посилилася тенденція до комплексного відношення до поняття ризик. Розглядаються та аналізуються не лише негативні наслідки, а й позитивні результати. Досить часто розглядається модель при яких ризик

вважається загрозою діяльності підприємств, ризик розглядається як невизначеність та ризик використовується як можливість. Саме таке розуміння ризику в сучасних умовах є найбільш вірним та повним. Досить новим є погляд на ризик з урахуванням інтуїтивних, емоційних та притаманних лише певним особистостям поглядів. Вважається, що на сьогодні великий вплив на рішення по інвестуванню мають соціальні мережі, засоби масової інформації та існуючі у великій кількості пропозиції від компаній про отримання інвестиційних прибутків.

Категорія «ризик» зустрічається в багатьох науках, при цьому кожна з них має власні цілі та методи дослідження ризику. На сьогодні ще і досі немає однозначного визначення категорії «ризик» і це пояснюється багатосторонністю цього явища, практично повним ігноруванням його законодавством в реальній економічній практиці діяльності підприємств.

Морган Й. визначає: «Ризик – ступінь невизначеності отримання майбутніх чистих доходів» Також він каже, що ризик – це ймовірність понесення збитку або втрати вигоду, невпевненість в отриманні відповідного доходу[5].

Наведені визначення свідчать про те, що в сучасній науково-практичній літературі зустрічаються цілком різні розуміння категорії «ризик» і в його визначенні використовуються досить різноманітні підходи. Специфіка економічного аспекту інвестиційного ризику пов'язана з тим, що незважаючи на очікуваний фінансовий прибуток, ризик ототожнюється з можливими матеріальними втратами, що викликаний реалізацією обраного рішення та впливом навколишнього середовища, включаючи зміни політичних та ринкових умов господарювання. Науковці в тлумаченні цієї категорії застосовують різноманітні основи, такі, як дія, невизначеність, імовірність, характеристика, але у загальному всі вони свідчать про втрату вартості об'єкта, з яким ризик пов'язаний.

Висновок.

Сучасний період розвитку економіки України характеризується нестабільністю економічних відносин. Перехід підприємств до роботи в сучасних умовах застосування новітніх інформаційних ресурсів, пов'язаний із необхідністю враховувати ряд принципово нових чинників – конкуренцію, зміну споживчого попиту, гостру потребу у швидкій і результативній зміні, з урахуванням клієнтоорієнтованості. Вплив цих чинників, що посилюються кризовими явищами в економіці держави, позначається на ефективності роботи підприємств. Стрімкий розвиток економіки, інформатизація, діджиталізація діяльності створює нові ситуації невизначеності, що підштовхує підприємства до ризикової діяльності. Поза ринком не може здійснюватися жодний вид сучасної діяльності, не може бути задоволений жодний вид потреб споживачів, тому ризик є невід'ємним регулятором економічного функціонування.

Література:

1. Peter Bernstein. Against the Gods: The Remarkable Story of Risk (John Wiley & Sons, 1996)

2. Baker, H. K., Filbeck, G. 2015 Investment Risk Management Oxford University Press. 712 p.

3. Martina Merková, Josef Drábek. Use of Risk Analysis in Investment Measurement and Management. // Business Economics and Management 2015 Conference, BEM2015 // Procedia Economics and Finance 34(2015). pp. 656 – 662. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115016822>

4. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.Т. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 480с. С 171

5. J. P. Morgan/Reuters. RiskMetrics – Technical Document. – Mode of access: <http://www.jpmorgan.com> – Last access: 12-03-2012. – Title from the screen.

References:

1. Peter Bernstein. Against the Gods: The Remarkable Story of Risk (John Wiley & Sons, 1996)

2. Baker, H. K., Filbeck, G. 2015 Investment Risk Management Oxford University Press. 712 p.

3. Martina Merková, Josef Drábek. Use of Risk Analysis in Investment Measurement and Management. // Business Economics and Management 2015 Conference, BEM2015 // Procedia Economics and Finance 34(2015). pp. 656 – 662. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115016822>

4. Vytlinskii V.V., Velikoivanenko G.T. Risikologiya v ekonomitsy i predprinimernitshiv: Monografia. - K.: KNEU., 2004. – 480p. P. 171

5. J. P. Morgan/Reuters. RiskMetrics – Technical Document. – Mode of access: <http://www.jpmorgan.com> – Last access: 12-03-2012. – Title from the screen.

Abstract. *Introduction. At the present stage the economic environment is complex and uncertain. That is why the issue of accounting and risk assessment in the activities of enterprises is extremely relevant.*

Main text. The outstanding classic of economic thought J.M. Keynes believed that the efforts of the state should be aimed at expanding the domestic market, and domestic investments should be the basis for the development of the economy, the development of transport infrastructure. Assessing the current state of scientific research of risks, it is observed that there is a deficit of theoretical efforts on the part of specialists in this field of knowledge.

Among the relevant publications on the issue under study are such authors as Peter Bernstein [1], who described risk and its evolution. H. Kent Baker and Greg Philbeck [2] have addressed a wide range of topics related to risk from the basics of risk management to quantitative risk assessment and the future of risk management. Martina Merkow and Josef Drabek [3] explored business risk, which is assessed by specific criteria for evaluating investment performance.

Using risk analysis, available methods and techniques used in the assessment of risk as a tool to influence and manage enterprise investments, obtain information that supports their decisions and makes it possible to better make or reject decisions about investments [3].

In the Ukrainian scientific literature distributed and summarized theoretical and practical research in the monograph of the author's collective of V. V. Vitlinskii and G.T Velikoivanenko "Riskology in Economics and Entrepreneurship"[4].

Morgan I. defines: "Risk - the degree of uncertainty in obtaining future net income" He also says that risk is the probability of incurring damage or loss of benefit, uncertainty in obtaining the corresponding income [5].

The above definitions show that in the modern scientific and practical literature there are quite different understandings of the category "risk" and its definition uses quite a variety of approaches.

Conclusion. The transition of enterprises to work in modern conditions of application of the latest information resources, associated with the need to take into account a number of fundamentally new factors creates a new situation of uncertainty and pushes enterprises to risky activities.

Key words: *risk in the activities of enterprises, risk and investment, investment activities, business risk assessment.*

Стаття відправлена: 20.04.2021 р.

© Амеліна Н.К.